

Mazury i Litwini są, jak wiadomo, protestantami. — Rozporządzenie naczelnego prezesa dla W. Ks. Poznańskiego podobnym jest wielce w zasadzie do stanowiska zajętego przez rząd w obec Prus Zachodnich. Stanowi ono:

We wszystkich przedmiotach naukowych z wyjątkiem religii i śpiewów kościelnych ma być językiem wykładowym język niemiecki a język polski może być tylko o tyle użyty, o ile potrzebnym jest do zrozumienia przedmiotu.

Widzicie więc, panowie, że różnica nie jest wielką. W W. Ks. Poznańskim może być język ojczysty używany we wszystkich oddziałach szkoły elementarnej, podczas gdy w Prusach tylko w najniższym oddziale. Prócz tego język polski pozostaje w W. Ks. Poznańskim przedmiotem nauki, chociaż w najniższych oddziałach przeznaczono mu tylko 5 godzin tygodniowo a w średnich i wyższych 3 godziny.

Marszałek: Proszę mówić, aby się ściśle trzymał tytułu traktującego o kosztach nadzoru szkolnego i wypływających zńąd wydatkach. Pozwoliłem już panu dłuższy czas mówić o kwestyi językowej, ale proszę teraz traktować ją tylko w związku z nadzorem szkolnym.

Posel Czarliński: Panie marszałku! Zaraz mówić będę o inspektorach szkolnych; sądziłem, że celem dokładnego wyjaśnienia stanowiska panów inspektorów szkolnych trzeba mi było cofnąć się do tego, co ci panowie dozorować mają i to jest też właśnie systemem całego wychowania.

Marszałek: Będę zupełnie zadowolonym, jeżeli pan przejdzie teraz do inspektorów szkolnych.

Posel Czarliński: Panowie! Cała nauka w szkołach elementarnych stoi obecnie pod nadzorem cywilnych inspektorów szkolnych. Tylko nauka religii może kierować każde stowarzyszenie religijne. To jest konstytucyjnie zastrzeżone. Co się więc tyczy nauki religii, dwóch jest inspektorów szkolnych, z których, jak później okaże, duchowny podwładny jest świeckiemu.

Sądziacie panowie, że to jest konieczność? Wedle mego rozumienia rzeczy i panów, którzy aż do r. 1872 mieli nadzór nad szkołami, nie zachodziła tu żadna konkurencja pomiędzy duchownym inspektorem szkolnym a świeckim, ale po prostu inspektora duchownego podporządkowano urzędnikowi świeckiemu. Ci dwaj inspektorowie po tem, co już powiedziałem a co bliżej jeszcze wyjaśnię muszę, codziennie schodzą się przy pytaniu: czy obecna metoda jest stosowna?

Duchownemu kierownikowi nauki religii nie wolno przecież nawet przy nauce religii wpływać na metodę nauczania; gdzie chodzi o tę metodę, którą wyjaśniłem moimi cytatami, komisarz rządowy wyraził się w roku zeszłym na mowę przyjaciela mego Łyskowskiego tej samej dotyczącej materii, jak następuje:

Nie odczytam tego ale treść tutaj przytoczę.

Ogólna rewizja szkolna w r. 1872 spowodowała ten nowy porządek rzeczy. Komisarz rządowy odpowiedział dalej, że po upływie roku już trzeba być bardzo zadowolonym z tej metody i że niebawem się okaże, jak skuteczna będzie takowa. Widzicie panowie, że chodzi o to: jak panowie inspektorowie szkolni, duchowni i świeccy, mają się zachować w obec metody nauczania w szkołach elementarnych? Muszę tu przytoczyć jeszcze poszczególnie jeszcze przeszłej budżetowej dotyczące pozycyi, ale bezpośrednio należące i tutaj. Rewizja w r. 1872 odbyła miała okazać, że w wschodnich prowincjach używając polskiego języka jako środka nauki nie podobna osiągnąć celów ze szkołą związanych. Rewizja miała okazać, że szkoły w nędznym znajdują się stanie, że żadnego dodatniego nie można było znaleźć w nich rezultatu. Temu ogólnemu sądowi przeciwstawiam również ogólne powątpiewanie a nawet twierdzenie, że sąd ten jest fałszywym. Rewizja szkół powierzono części osobom cywilnym, części urzędnikom. Ze sprawozdań tych panów o szkołach Prus Zachodnich dowiedziałem się, że tam, gdzie nauczyciel używał polskiego języka jako wykładowego do pomocy przy dobrem rozumieniu rzeczy, rezultaty były zadowalające; że zaś w wielu bardzo szkołach przy przeciwnym postępowaniu nie można było dojść do zadowalających rezultatów, samo się przez się rozumie.

Przypomnę wam tylko, panowie, osobę, która odgrywała rolę w procesie Bückera w Stralsundzie, nie należąc do Prus Zachodnich i W. Ks. Poznańskiego. Dla zrozumienia zbrodniarza trzeba było powołać tłumacza z Berlina i to dla zrozumienia niemieckiego języka. Niepójta jest to dla mnie rzecz, jak można ogólnie powiedzieć, że rezultat szkół u nas tak był nędznym, iż język polski, język ojczysty uczniów zupełnie pominać można przy szkolnej nauce. P. komisarz rządowy z pewną względnością dla naszego osobistego tu stanowiska widział się zniwolonym do oświadczenia, że rząd nigdy nie miał zamiaru dotknąć zbyt języka polskiego. Krótko kilku przykładami przedstawiam wam stan rzeczy a panowie przyznacie mi, że mam słuszną rację, mówiąc o takich przyrządzeniach, że nie nie

w okamgnieniu główkami uśmiechniętych aniołków i twarzami płaczących z radości i śmiejących się w niaszczęściu kobiet. Wszystkie kwiaty wszystkich cieplarni zakupywano na wieńce a wieńce i kwiaty rzucały piękne rzęski pod nogi koni huzarskich.

Pod nogi koni pierwszych huzarów galopujących ulicami miasta Pesztu.

I naraz, jakby na dany piorunem sygnał, wszystkie domy utonęły w morzu powiewających narodowych chorągwi; wspaniałe czerwono białe zielone standardy z herbami narodowymi, które do tej chwili trzymano w ukryciu; długie falujące chorągwie i małe powiewające chorągiewki zająśniały w oknach, na dachach, w okienkach, na wieżach kościołów.

Miasto to, które zakłębem jednym ustroilo się w skrzydła motyla i pragnęło wlecieć do nieba.

Któżby w onczas był przeczuł, że nad miastem, promieniącym szczęściem i radością, utajona ręka jakiegoś nieszczonego demona przedzie z ciemnych kłębow dymu kir żaby?

Dym palącego się mostu rozpościera się powoli nad głową ustrojonej w szaty godowe stolicy gdyby całun zwiastujący dzień Bożego gniewu.

Jeździec, o którym wspomnieliśmy, mijając kłusem na półzadludniące się ulice, skreślił na ulicę Hatwańską, a zńąd w jej prześnięcie.

Tu wstrzymał konia i jadąc krok za krokiem przyglądał się uważnie numerom domów. Znalazłszy numer szukany, zsiadł z konia i trzymając go za cugle wszedł do sieni.

Na skutek kopyt konskich i brzęk ostróg ukazała się przed drzwiami uchyłone mieszkania odzwierne kędzierzawa głowa jakiegoś pocziwca, za którym wszelkie mowyły pozory, że łączy w sobie dwie godności: oddzielnego i adepta sławnego kunsztu szewskiego.

— Dzień dobry! — powitał jeździec.

Na widok huzara człowiek kędzierzawy wyskoczył

warte. Przeciwnie, panowie, my wierzymy w coś zupełnie innego i co się tego punktu tyczy, mamy na innem polu jego analogię, czego tu poruszać nie mogę; mówię, że zatarg kościelny nie jest wymierzony przeciw Kościołowi a Kościół winien jest klęsk państwa. Na polu szkolnym powiadacie to samo: nie chcemy wam ubliżyć, a wszędzie naruszacie nasze prawa. Mój kolega Kantak powiedział dzisiaj, że p. minister w oświadczeniu swem przyznał, iż nieuprawniony polonizm mieści w sobie implicite uprawniony polonizm. Ale ani pan minister ani żaden z jego radców nie dał nam ani jednej wskazówki co do uprawnionego polonizmu. Co do tego pojęcia opinie nasze nader się będą różniły. Jeżeli dla szkół naszych....

Marszałek: Muszę panu jeszcze raz przerwać. Pan mówił tak cicho, że niepodobna wszystkiego zrozumieć. Izba po kilkakroć już dała się słyszeć z głosami: do rzeczy! Muszę pana prosić, abyś się trzymał przedmiotu.

Posel Czarliński: Zastępuję się, panie marszałku, do twojego żądania. Przystępuję do inspektorów szkolnych. Mamy ich dwóch, świeckiego i duchownego. Odczytam wam coś odnoszącego się do tego, najnowszą daty, bo z 6 lutego 1875.

Dla większej liczby szkół ludowych, wyższych elementarnych i średnich naszego okręgu w miejsce duchownych inspektorów szkolnych, którzy przed wydaniem prawa z 11 marca 1872 ex lege mieli nadzór nad szkołami połączony z ich urzędem duchownym, powołano świeckich lub duchownych miejscowych inspektorów szkolnych z sąsiednich parafii, a w wielu powiatach, w miejsce duchownych powiatowych inspektorów, inspektorów świeckich.

Celem zapobieżenia niejasności i różnemu tłumaczeniu istniejących praw i obowiązków w udzielaniu i dozorowaniu nauki religii w tych szkołach, zalecamy odoonno powiatowym i miejscowym inspektorom szkolnym, oraz deputacjom szkolnym, co następuje:

I. Udzielanie nauki religii jako obowiązkowego przedmiotu nauki jest rzeczą ustanowioną dla szkoły nauczyciela. Takowy dowiódł udozolenia swego do zawodu nauczycielskiego we wszystkich przedmiotach nauki, a przez wprowadzenie przez władze państwowe w urządowanie otrzymał prawo i obowiązek do nauczania nauki religii.

II. Nadzór nad całą nauką w szkole elementarnej a więc i nad nauką religii ma zaimanowany przez państwo inspektor szkolny. Ma on prawo każdego czasu być obecnym na lekcyjach religii.

Panowie! Zwracam uwagę waszą na to, że tu właśnie schodzą się z sobą inspektor szkolny duchowny i świecki. Ma na to uważać....

(Niepokój.)

Marszałek: Proszę o spokojność, mówca trzyma się zupełnie rzeczy.

Posel Czarliński: Inspektor szkolny duchowny ma na to uważać, aby nauka udzielana była wedle ogólnych przez władzę szkolną wydanych rozporządzeń na podstawie planu nauk, zredagowanego przez inspektorów szkolnych świeckich.

Panowie! Duchowny inspektor szkolny musi się tu zawsze zastósować do rozporządzeń inspektora cywilnego. Może to być przyjemnym dla ostatniego, ale czego podobnego nie można żądać od duchownego inspektora szkolnego.

Nie ma on prawa oddziaływać na faktyczną treść nauki religii, która jak się samo przez się rozumie, nie ma nic zawiązać, co by się sprzeciwiało obywatelskim i państwowym obowiązkom.

Panowie! Dyskusja, jaką tu toczono w Izbie o podręcznikach szkolnych, codziennie tam się powtarzać będzie i kolizji uniknąć nie będzie podobna.

Nadzorowi przez państwo zamianowanego inspektora szkolnego poddane są także osoby wykładające naukę religii w religijnych stowarzyszeniach (ad. III.)

A więc — na co szczególną zwracam uwagę waszą:

III. Wedle artykułu 24 konstytucyi i § 3 prawa z 11 marca 1872 odnoszące stowarzyszenia religijne kierują nauką religii po szkołach. Powyższy artykuł konstytucyi nie zawiera formalnie obowiązującego prawa, ale odoonno rozporządzenia wydane będą w osobnym prawie, zastrzeżonym w artykule 26 konstytucyi. Pan minister spraw duchownych i t. d. rzekł się zmiany orzeczenia konstytucyi o ile takowe w praktykę przeszło.

P. naczelnik prezes Prus oświadcza, że minister rzekł się zmiany konstytucyi, odoonno artykułu 26. (Śmiech.)

Panowie, śmiejecie się z tego! Otóż moim zdaniem p. ministrowi spraw duchownych przysługiwałoby

jakby z procy ze swojej komórkę, rzucił się ku oficerowi, pochwylił jego ręce i pocałował, a gdy oficer energicznie przeciw podobnym zaproteutował karesom, człowiek nasz całował kutas od palasza a w końcu objął szyć konia i ucałował go w nozdrza. Następnie porwany szałem uniesienia pobiegł na dziedziniec i tu pocałował hasa, podskakiwał alarmując dom cały okrzykiem: „Huzarzy w mieście! Węgrzy w mieście! Hurra, eljen.“

Nie drzyj się, obywatelu, jak opętany! — uakramiał go oficer.

Jak się tu dostała wasza ekscelencja, wasza wysokość, wasza świętobliwość, panie generale, panie feldmarszałku! Mów, opowiadaj, bo usycham z ciekawości i radości.

Inną razą wam opowiem. A teraz proszę wskazać mi kogoś mieszkającego w tym domu, z którym bezzwłocznie muszę się zobaczyć.

Pierw, o panie, raz mi wymienić swoje nazwisko, bym mógł wiedzieć, kogo moje oglądają oczy.

Jeśli bez tego nie można by wam się dostać do królestwa niebieskiego — zgoda. Nazywam się Ryszard Baradlay. Gdybym wiedział, że nie zrobię wam zbyt wiele kłopotu, zakwaterowałbym się do was. Przedewszystkiem jednakże powiedziecie mi....

O Boże, co za piękny młodzian! Co za huzar! Jakże mu ślicznie z tą narodową szarfą! Mój Jezul i dla czegoż to żona moja tej radosnej nie dożyła chwili! Kwękała biedaczka, kwękała i przed tygodniem przeniosła się do wieczności! A tak pragnęła zobaczyć przed śmiercią żołnierza narodowego!

Ryszard, choć się niecierpliwił, uszanował iży biednego wdowca.

Po chwili otarłszy połą kapoty zaczerwienione oczy sam się zapytał:

— Co rozkaże wasza ekscelencja?

prawo uregulowania spraw naukowych, co zastrzeżonem zostało w artykule 26 konstytucyi.

Dopóki nie ma prawa o wychowaniu, rozumiejąc artykuł konstytucyi tak, że to jest prawem, co było przedtem prawem, a w artykule 24 powiedziano, że nauka religii kierują religijne stowarzyszenia tak co do ksiązek jak i ducha. Panowie, nie zaprzeczycie mi tego, że obecnie w każdej sferze administracji, w ogóle w każdej sferze publicznego życia w Prusach stykają się z sobą dwa przeciwieństwa, które właśnie spowodowały zatarg kościelny. Te przeciwieństwa sprowadziły przez instytucję inspektorów szkolnych świeckich do szkoły elementarnej, przez co niepodobniem się stało, aby katolicy duchowny mógł na nie zbawiennie i skutecznie oddziaływać. Jeszcze jeden bijący w oczy przytoczę wam dowód. Chcę tu mówić o gratyfikacjach przyrzeczonych nauczycielom elementarnym za ich nadzwyczajną pracę i usługi.

Ale, panowie, czyż nauczyciel rozumie gratyfikację? Czyż przez to nie popycha się nauczyciela moralnie do czegoś, za co nikt nie chciał brać odpowiedzialności? Jeżeli biednemu nauczycielowi mającemu 150 do 200 tal. rocznej płacy przyrzecze się gratyfikacji 50 tal., czyż przez to nie skusi go się do denuncjacji przeciw duchownemu inspektorowi szkolnemu? Nie mówię na wiatr — i to miało miejsce i nie tylko duchowny ale i świecki inspektor był denuncjonowany, gdzie poufnie do nauczyciela Polaka przemówił po polsku. Po objęciu pewnego inspektora szkolnego zaś 15 denuncjacji. Czyż więc śmiałem jest twierdzenie, że gratyfikacje mogą nauczycieli spowodować do denuncjacji?

Panowie! Zkądżeż rodzą się te położenia, jeżeli nie z nienaturalnych stosunków? Za to można tylko odpowiedziałym czynić świeckiego inspektora szkolnego. Nauczyciel może używać języka polskiego do pomocy, przy nauce religii ma prawo wyłącznie go używać w najniższym oddziale. Czyż tak ogólny przepis nie może spowodować nauczycieli do zupełnego zaniedbania języka polskiego dla otrzymania gratyfikacji?

Przy stanowisku, jakie nauczyciele elementarni zajmują pośród polskiej ludności, trudno bardzo ominąć to niebezpieczeństwo. Wypowiadając to, nie myślę bynajmniej ubliżać stanowi nauczycielskiemu, bo ci, których to nie tyczy, nie wezmą do siebie a winni niechajże zarumienią się z wstydu. Istniejące obecnie rozporządzenia szkolne i instytucja inspektorów szkolnych sprowadziły u nas taką korupcję, o jakiej inne dzielnice monarchii nie mają wyobrażenia. Pan minister zdaje się o tem wątpić, prosiłbym go, aby przejrzał nasze akta urzędów ziemskich a przekonany się, że denuncjacje przeciw wszystkim księżom odprawiającym cichą mszą św. wychodzą po większej części od nauczycieli, że nauczyciel denuncjuje nauczyciela, jeżeli takowy mówi z żoną i dziećmi po polsku. Są to fakty. Jedną z naszych dzienników przyniosł onegdaj następującą wiadomość: W pewnym miejscu w W. Ks. Poznańskim spotrządził inspektor szkolny w mieszkaniu nauczyciela obraz Ojca św. i Arcybiskupa Ledóchowskiego i powiedział mu: „Jeżeli pan nie chcesz mieć jak największych nieprzyjemności, usunieś te obrazy.“

(Śmiech i słuchajcie! słuchajcie!)

Jeżeli wam dalej przytoczę, panowie, przypadek, w którym nauczycielowi zagrożono 2 tal. kary, jeżeli nie będzie przykładał dość starania do nauki niemieckiego języka i jeżeli wam fakt ten udowodnię listem, z pewnością nie zaprzeczycie temu. W pewnym powiecie Prus Zachodnich, w małej wiosce chłopińskich skazano 15 nauczycieli na pięcioletnie kary za to, że nie nauczyli po niemiecku nauki religii.

Zwołanie mnie pewno, panowie, od wypowiedzenia wam wszystkiego tego, co bym tu za konieczne uważał, ale wyśiągnę tylko wniosek z następującego faktu. W liście bowiem, którego mi udzielono w odpisie, czytamy dosłownie:

„Jeżeli przyjmujemy, że przy liczbie 162 uczniów niepodobniem panu było dotąd osiągnąć wykniętego celu, monitorować przeciw musimy, że dotąd nie zastósowałeś się pan do rozporządzenia pana naczelnego prezesa z d. 24 lipca roku przeszłego co do udzielania nauki religii w niemieckim języku i udzielałeś takową wyłącznie w polskim języku, skutkiem czego widzimy się zniwoleni do skazania pana na karę 2 tal., którą w przeciągu 3 tygodni do naszej kasy nadesłać winienes. Równocześnie zawiadamiamy pana, że podlegasz jak najjurowszemu karom dyscyplinarnym, jeżeli w przyszłości nie dopełnisz swych obowiązków.“

Panowie! Ponieważ istniał zakaz udzielania nauki religii wyłącznie w języku polskim, miał rząd prawo do ukarania nauczyciela. Któż mi przecie powiedzie, że w pomienionych przypadkach nałożona kara była słuszną? Któż może dowiedzieć, że nauczyciel wykladał tylko po polsku? Jeżeli kara na takich tylko się opiera motywach, w takim razie fakt ten jest dowodem korupcji, bo tylko szpiegowstwo i denuncjacja mogły narazić nauczyciela na karę. Czyż panowie przy zie-

— Szukam kobiety, która ma mieszkać w tym domu. Zwić się Bajosik.

— Wiem już, wiem, o kogo pyta się pan jenerał. Tak, mieszka tutaj. Nie pozwoliliby pan poczęstować swojego konika kołaczem?

— Nie kłopot się nim, dobry obywatelu. Na którym mieszka piętze i pod którym numerem?

— Drzwi nr. 21, drugie piętro. Może potrzymał tymczasem konika?

Ryszard zostawił konia pod opieką rozentuzymowanego patrioty a sam udał się do wskazanego mieszkania. Nasz oddziwny tymczasem sięgnął ręką przez okno do swej celi i wziął z stojącego pod oknem stołu rozpoczęte śniadanie, składające się z kubka kawy i kołacza. Maczając kawałki kołacza w kawie podawał je z gracy rumakowi i cieszył się z całej duszy, że szlachetne zwierzę było tyle łaskawe, iż nie pogardziło drobną ofiarą.

Po chwili zawołał Ryszard stojąc na ganku drugiego piętra.

— Zapewne kobiety tej nie ma w domu; pukam i pukam i nikt mi nie otwiera.

— Ot rzeczywiście, nie ma jej w domu.

— A dla czegoż mi tego zaraz nie powiedziałeś?

Oddziwny uśmiechnął się figlarnie. Stary filut umyślnie wyprawił oficera na drugie piętro, aby mógł dostąpić zaszczytu karmienia rumaka narodowego.

— A nie wiadomo ci, obywatelu, kiedy powróci do domu ta kobieta?

— Doprawdy, że nie wiem.

— Nie wiesz, gdzie jest? gdzieby ją można znaleźć?....

Egzaltowany patriota rzucił bolesny wzrok ku niebu.

— Bógby dał, aby wasza ekscelencja dziś jeszcze w tej godzinie mógł się z nią zobaczyć i wyważyć podwoje, po za którymi mieszka!

lonym stoliku wiedzieć możecie, jak nauczyciel nauczycielu.

Czyż rząd wierzyć powinien denuncjantowi jakoby lub ów nauczyciel tylko po polsku wykładał?

Panowie! Fakt to dla mnie takiej doniosłości, wystarczy do zaznaczenia całej korupcji w tej materii. Panowie odesłaliście nas do rezultatów.

Przedkładał wam te rezultaty i owoce, za jakie praw uregulowanie spraw szkolnych z instytucją inspektorów szkolnych jest odpowiedzialnym.

(Niepokój i głosy: do rzeczy!)

Panowie wolacie ciągle do rzeczy! Ja jestem przy rzeczy. Inspektorowie szkolni wiedzą pery o tem, że są odpowiedzialni. Niechajże pan mini- każe sobie nadesłać przez inspektorów szkolnych wezwanie o tem, jakie owoce praktykowana u nas sada przynosi pod materyalnym i moralnym wzglę-

— i na tem kończę.

(Brawo.)

Wiadomości urzędowe.

Król nadał radcy sądu powiatowego Gorke w Niemczech w G. Śląsku order orła czerwonego trzeciej klasy z tiocy.

Cesarz mianował król. pruskiego rzecznicą, radcę spraw dliwosci dr. Meyer w Toruniu cesarskim tajnym nadradcą generyjnym i referującym radcą w urzędzie kancelarskim.

Były rzecznik i notaryusz Quenstedt z Bydgoszczy przyjął znowu do służby, mianowany został adwokatem w wodzie król. sądu apelacyjnego w Frankfurcie n/M.

Korespondencye Dziennika Poznańskiego.

Lwów, 11 marca.

(Sesja sejmowa. — Propinacja i wstrzemięliwość. — „Wieszczów pod Lipą.“ — Adresy zaufania dla Banaśa (T.).

Ze sejmy krajowe, a więc i nasz sejm na 6 kwietnia zwolane zostały, wiecie już z telegramu. Pogłoski więc o przedłużeniu sesyi reichsratowej zwały się rzeczywiście mylnymi. Czego po tegorocznej sesyi spodziewamy się, a raczej czego się nie spodziewamy, pisałem już wielokrotnie. Nie lepsze mają być tutaj dzisiejsze dzienniki. Wprawdzie Dziennik polski wykazuje niezbędną potrzebę uchwalenia nowej ustawy wyborczej, wątpli jednak sam, czy przystąpi do tego. Wprawdzie Ojczyzna w tym nadzieje, że i sprawa gminna i sprawa propinacji i t. d. będą na tegorocznjej sesyi załatwione, w tym nadzieje, że Wydział krajowy przygotował już odczące się do tego wnioski i że rząd poprze usiłowanie w tym kierunku, czy jednak na Ojczyzna na razie wieście taką nadzieję?

Propinacja ważna sprawa! Istotnie najjurowszą czas by tę sprawę ubito. Własny interes dzisiejszych właścicieli prawa propinacji wymaga jego zwolnienia a co ważniejsze, wymaga tego interes narodowy, i wszechnie wiadomo, jak okropne jest położenie naszego ludu wiejskiego, mianowicie tutaj w obwodach wschodnich. Okropne pod względem materyalnym, okropne pod względem moralnym! Wiadomo także, że po wielu innych przyczyn — o których tu mówić nie będę — przyczyniło się i przyczynia się ciągle do zubożenia ludu, nadzwyczaj rozpowszechnione pijactwo. W latach ostatnich zabrano się gorąco do pracy podniesienia ludu za pomocą szerzenia oświaty, zakładanie szkół itd., za pomocą wywobudzenia z ciężaru lichwy przez zakładanie Towarzystw i kas liczkowych, a głównie i przedewszystkiem za pomocą podniesienia go moralnego przez szerzenie wstrzemięliwości pomiędzy ludem.

Tę pracę zajęło się przeważnie duchowieństwo katolickie, zajęło się gorliwie i nie bez skutku. Jakiż dziś stosunek między wstrzemięliwością a propinacją? Kto przemawia za wstrzemięliwością, popiera oczywiście interesów właścicieli prawa propinacji. Czem ludzie mniej pić będą, tym mniej będą producent gorzałki zarabiał i żył. Wskazywać, że jak zachodzi u nas stosunek między ludem a propinacją, to jest między wstrzemięliwością a wstrzemięliwością, interesie — jako posiadaczy prawa propinacji. I zaprzeczyc się nie da, że to broń bardzo bezpieczna, logika bardzo prosta, więc agitacja bardzo czarna. Rzeczy tak stały, że z jednej strony widzieliśmy lud i księży ruskich, starających się powstrzymać

Naturalne tego stosunku następstwo jest dla nas najgorzej, propagując wstrzemięliwość, propagując za ruszy zarazem nienawiść do szlachty, nienawiść do Polaków, jako tych, którzy rozpajają lud i rujną go bo leży to w ich, jak mówią propagatorowie wstrzemięliwości, interesie — jako posiadaczy prawa propinacji. I zaprzeczyc się nie da, że to broń bardzo bezpieczna, logika bardzo prosta, więc agitacja bardzo czarna. Rzeczy tak stały, że z jednej strony widzieliśmy lud i księży ruskich, starających się powstrzymać

— Cóż u katali gdzieś jej mieszkanie?

— W Budzie, w kazamatach.

— A oż tam robi?

— Siedzi w więzieniu. W nocy napadł na mieszkanie i wywieziono za Dunaj. Oskarżają ją o amunicję i depesze. Rzeczywiście dość często jedzie do Debrezyna — i to wprawili Niemców w zakłopotanie. Z nią razem uwiezono także i jej służącego.

Ryszard stuknął gniewnie palaszem. Tak było, był wywiązany się choć w części z obietnicy umiarkowanego przeciwnikowi, a tu niespodziewanie ście męsza i łamie wszystkie jego szyki i nadzieje.

— Płacź twojego dziecięcia nie zbudzi cię z wrogiego, spoczynku.

Ślub ten, przyrzeczenie to nie dało mu spokoju i trawiło go gorączką wywiązania się jak najjurowszą z przyjętego obowiązku. A teraz, gdy wojska nieprzyjacielskie ustąpiły z Pesztu celem przyniesienia pomocy Komornowi, gdy się widział już bliskim matrywjaduje się, że oddała go od niej całe jeszcze powiatu.

Ta, która miała mu być drogokazem w tym birynicie, uwieziona jest w Budzie.

Nieszczena ta kobieta zdaje się igrać z losami w chowanego. Gdy ją szukał Palwicz, przebiegł w obozie węgierskim; dziś gdy szuka ją Baradlay, mieszka w fortecy pod opieką austriackich bagiet.

Prócz niej nikt nie wie o dziecku.

Losy podobnych istot przysięgiste zazwyczaj są tajemnicze. Mało się kto o nie troszczy.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Aby zjednać dla prawosławia coraz większą liczbę
wyznawców, rząd rosyjski ucieka się częstokroć do środ-
ków najniemoralniejszych, których nieomieszkują wy-

*** Rzym, 10 marca.** Korespondent rzymski do Germanii dowiaduje się z żólda niezawodnego, że d. 15 marca odbędzie się w Watykanie tajny konystor. Obok ogłoszenia kilku odnoszących się do kościoła w północnej Ameryce dekretów, o urządzeniu nowych prowincji i diecezji kościelnych, tudzież utworzeniu nowego wikaryatu apostołskiego, zamianowanych zostanie kilkunastu arcybiskupów i biskupów. Również nastąpi w dniu tym mianowanie pięciu do sześciu kardynałów. Jako takich wymienia stanowczo korespondent: 1) monsr. Manninga, arcybiskupa Westminsterkiego ur. 1808 i arcybiskupa od r. 1865; 2) mgr. Dechamps, arcybiskupa w Mecheln, ur. 1810, arcybiskupa od 1867; 3) mgr. Mac Eloskey, arcybiskupa newyorskigo, ur. 1801; 4) mgr. Gianelli, arcybiskupa Sardii i. p. inf. byłego nuncyusza w Neapolu, dziś sekretarza kongregacyi soboru, arcybiskupa od 1858; 5)

zaliczanie dodatkowej amortyzacyjnej przyzyski hipotecznej.

Dla bliższego objaśnienia cytury 23,591 tal. 9 sbr. 3 fen. jaką przedstawia w bilansie fabrykat gotowy i w robotach sz znajdujący przytoczamy w skróconem zestawieniu odnośnie tytuły z Luwentury a mianowicie fabrykat gotowy oceniony r. 9490 tal. 18 sbr. 6 fen., zaś fabrykat w robotach oceniony r. 14,100 tal. 20 sbr. 9 fen.

Z powyższego tytułu wynika, że przy aprecyacji fabrykatu w robotach sz znajdujacego nie przypuszczają się żadne antycypowane zyski fabrykacyjne.

100

Au & Bieliński

W. Rembowski
(prakt. dentysta)
Lekarz chorób ust, szczęk i zębów.
Plombowanie podług najnowszej
metody. Atelier sztucz. zębów.
(1187) szczęk i podniebień. [241/II]
Wrocław Schubbrücke 70 I piętro.

ASTMY
Duszność, chrypka, katarz zad-
ławione i wszelkie cierpienia kanałów od-
dechowych ustępują po użyciu Rurek anti-
matycznych p. Levasseura, 19 rue de la
Monnaie w Paryżu. [1.]
Dostać można: w Poznaniu w aptece Dr.
Mankiewicza, w Warszawie w składzie
wzawar apiecznych pp. Gallego i Spiesssa.

Skład naszych dobrych
drożdży funtowych ze zboża
otworzyliśmy w Poznaniu Fryderykowska ulica Nr. 18 i
prosimy zlecenia do pp. **G. Fritsch & Co.** podawać.
Dominium Góra pod Jarocinem.
MOLLARD.
Dróżdże
funtowe ze zboża z Góry
uznanej dobrej jakości, codziennie świeże poleca
skład fabryki w Poznaniu Fryderykowska ul. 18.
Prosimy o wczesne zamówienia na święta. (1527)

Meble ogrodowe
polecają w najobfitszym wyborze i po dostępnych cenach
S. Kronthal & Synowie,
Wilhelmowski plac 7. (1532)

Do
marmoryzowania salonów i dekoracji
podług najnowszych modeli poleca się
M. Piotrowski dawniej B. Karaśkiewicz
Poznań, Podgórna ulica Nr. 5. (1379)

Międzynarodowy
handel kartofli do sadzenia
właściciela dóbr rycerskich
A. Busch'a w Gr. Massow pod Zewitz w P.
dostawia wszystkie na polecenie zasługujące, niemieckie, amerykańskie i angielskie
gatunki kartofli franco do Berlina, Stargardu w P. i Gdańska, hodowane na swojej
własności i na 18 okolicznych dobrach. [953]
Rozsyła bezpłatnie i franco:
1. katalog specjalny kartofli oryginalnych w 38 gatunkach
2. ilustrowany katalog handlu kartofli do sadzenia w 123 gatunkach
Za wynagrodzeniem M. 1. 50 w markach poczt. franco:
3. przedmowa już na czeskie i rosyjskie, bogato ilustrowaną książkę — Der
Kartoffelbau von A. Busch. —
Agentura generalna na Poznań: **L. Kunkel w Poznaniu.**

PIGULKI BLANCARD'A
Żelazisto - jodowe, niepodlegające rozkładowi,
potwierdzone przez paryską akademię medyczną etc.
Złącząc w sobie własności **Jodu i Żelaza**, pigułki te używają się specjalnie
przeciw słabościom **skrofulezycznym**, przeciwko którym proste lekarstwa żela-
ziste okazały się bezsilnymi, poręczając krwi obfitość i pierwiastki jej naturalne;
obudżają i regulują odpływ krwi peryodyczny, wzmacniają stopniowo organizm
limfatyczny, wątłe i słabe etc. etc. (25)
Wymagać należy, aby własnoręczny podpis
jak obok znajdował się u spodu etykiety zielonej
Wystrzegać się fałszerstw.

aptekars. Ulica Bonaparte
40, w Paryżu.

MIGRAINES ET NEURALGIES
PAULLINIA-FOURNIER
Od 1840 r. jest środkiem przeciw **NEURALGIOM**, **GASTRALGIOM**
a szczególnie **MIGRENOM** i gwałtownym bólom głowy, do uśmierzenia których w
pięciu minutach wystarczy jedna paczka. Jest to środek specyficzny przeciw dolegli-
wości **nerwowym i wyszczepionym**. Działanie jej sprawdzone zostało tak
w prywatnych domach jak i w szpitalach i potwierdzone przez lekarzy fakultetu medy-
cznego paryskiego, a mianowicie pp. Trousseau, Grisolle, Cruveilhier, Hu-
guier, Monod, Barthez etc. (8)
N. B. Wystrzegać się fałszerstwa i naśladowictw, które są tém liczniejsze, im
większego nabywa powodzenia ten środek.
Główny skład w aptece p. E. Fournier et Comp. przy ulicy de Londres No 15.
w Paryżu; w Poznaniu w aptece **Dra Mankiewicza.**

Pora wiosenna 1875.
Szale francuskie Chustki
Himalaya i Lamowe
Szale i chustki kaszmirowe
czarne.
Gotowe kostiumy, Vetement,
Żakiety, fichus, kamizelki,
Talmy z najrozmaitszych
wyrobów.
Ranne ubrania,
Płaszcze od deszczu,
Spódnice czarne i kolorowe.
Jedwabie czarne
pod gwarancją,
Jedwabie kolorowe
w najnowszych odcieniach.
Wszelkie wyroby na suknie
od
najtańszych do najwykwintniejszych.

Deszczochrony
Parasolki od słońca.
Powyższe towary polecam przy
nadzwyczaj tanich cenach w jak naj-
obfitszym doborze. (1441)

Poznań
Robert Schmidt
Rynek 63. dawniej Antoni Schmidt.
Lekcyi na skrzypcach udziela
za umiarkowanym wynagrodzeniem, podług
metody konserwatorów muzykanych i przy-
mując zgłoszenia codziennie między godz. 10
a 12 z rana i 5 a 7 po południu w Hotel
du Nord **Zygmunt Scigalski.** (1278)

Prace miernicze i
niwelatorskie
każdego rodzaju t. j. rozmiary i podziały pól
etc., parcelacje gospodarstw, regulacje gó-
ranie, niwelacje linii i obszarów, drenowania,
nawodnienia, odpowiednie plany i mapy, itd.
wykonuje sumiennie i starannie, oraz poleca
się w tym Panom **Deputowanym Nowe-
go Ziemstwa Kredytowego**
jako technika do takś landszafowych itp.

Józef Krenz, (873)
królewski miernik i inżynier cywilny.
Poznań, Wodna ul. 2. pierwsze piętro
ESENCYA
z **Salsaparyli Colbert.**
Jeden z najdawniejszych i najsilniejszych
środków roślinnych, krew czyszczących
w chorobach zięgie przysięgi (syfilicznych)
zanieczyszczeniu krwi i wyrzutach na ciele.
Metoda użycia w polskim języku. Dostać moż-
na w Paryżu w aptece p. Colbert w passa-
żu Colbert, Nr. 7 et 8. — W Poznaniu
w aptece **Dra Mankiewicza.** (31)

Dr. Pattison'a
wata przeciw podagrze
uśmierza natychmiast i leczy
podagrę i reumatyzm
każdego rodzaju, jako to: bóle w twarzy,
piersiach, gardle i bóle zębów, podagrę w gło-
wie, rękach kolanach, darcie członków, bóle
w grzbiecie i udach. (H. 61)
W paczkach po 1 marce i pół paczkach po
60 fen. u pani **Amalii Wuttke** Wodna ul. 8/9
wielkie cierpie-
nia nerwowe,
każdej chwili ustę-
pują po użyciu pigu-
lek anti-nerwalgij-
nych **Dra CRONIER.** Skład w Paryżu w
aptece p. Levasseur, rue de la Monnaie 19,
w Poznaniu w aptece **Dra Mankiewi-
cza,** w Warszawie w składzie towarów
apiecznych pp. **Gallego i Spiesssa.** (9)

NEURALGIE
wielkie cierpie-
nia nerwowe,
każdej chwili ustę-
pują po użyciu pigu-
lek anti-nerwalgij-
nych **Dra CRONIER.** Skład w Paryżu w
aptece p. Levasseur, rue de la Monnaie 19,
w Poznaniu w aptece **Dra Mankiewi-
cza,** w Warszawie w składzie towarów
apiecznych pp. **Gallego i Spiesssa.** (9)

Meidingera
patentowane
piece do pokoi,
piece
salonowe
i
regulatory
z lanego żelaza,
piece (6073)
do gotowania
dla mniejszych pomieszk.
w wielkim wyborze poleca
S. J. Auerbach.

Pani
Ludwika Jaeger
(moja teściowa) w Trzemesznie
uzyskała odemnie przed ośmiu la-
ty rewers na **2,500 tal.**, a
ponieważ dotąd pieniędzy nie ode-
brałem, ogłaszam przeto rewers
ten za **nieważny** i ostrzegam
publicznie przed nabyciem tako-
wego. Zarazem oświadczam, że dłu-
gów żony mojej **Albertyny**
Ellmanowej odtąd płacić nie
będę, albowiem stoję z nią w pro-
cesie rozwodowym. (1525)
Trzemeszno, d. 9 marca 1875.
Ellmann, nauczyciel.

wraz z przyległemi lo-
kami i sklepem przy
Starym Ryнку No. 74 jest od 1 paźd-
rb. do wynajęcia. Bliższe szczegóły
Szkoła ul. No. 12 I piętro. (1533)

Nasienie olbrzymich
buraków
pastewnych z tegorocznego sprzętu,
szefel po 12 marek, oraz nasienie bia-
łych buraków używanych zwykle do
cukrowni szefel 10 1/2 marek, sprzedaje
wysła koleją lub pocztą **dominium**
Jarogniewice p. Czempin.
(1263)

Dominium Jeżew pod
Borkiem wyprzedaje z przyczyny
oddania dzierżawy, swoją reno-
mowaną (1515)

szkółkę
szczepów owocowych — „grusze i
jabłonie“, po tanich cenach.
Zarząd Dominialny.

100 tucznych
skopów
ma na sprzedaż (1516)
Dom. Sanniki
p. Kostrzyn st. kolejowa Pobiedziska.

Kilka pańienek mam za-
miar przyjąć na stancję zapewnia-
jąc jak najtroskliwszą pod każdym
względem opiekę St. Marcin Nr. 1b.
III. piętro **A. Nawrocka.**

Na imieniny dnia 19 mb. polecam
stósowne
podarki
w nader wielkim i gustownym wyborze.
Ludwik Ohnstein
Wilhelmowski plac 10.

W Borach Jeżewskich
pod Borkiem dostać można
**flanców świer-
kowych**
4 letnich 100 sztuk 7 1/2 sgr., so-
snowych 2 letnich 100 sztuk 5
sgr. — flanców brzożowych 100
6 1/2 sgr. — Kasztany wyborowe do
ozdoby parków. (1513)
Zarząd leśny.

6000 kóp
flanc brzożowych
do sprzedania w Babkach pod
Poznaniem. (1467)
Zarząd leśny.

W Ślachie przy Środzie
można nabyć za poprzednim zamówie-
niem **Coleusów** w najnowszych ga-
tunkach i **Achirantesów** w dwóch
barwach po 1 talarze za tuzin, **Gna-
phalii** tuzin po 15 sgr., które w
maju mogą być odebrane. Również są
do nabycia **dziurki jabłkowe** po
12 1/2 sgr. za kopę. (1468)

Dominium Rudki
pod Szamotułami ma na sprzedaż
80 centnarów
wielkiego

grochu Wiktorya
do siewu. (1455)
**100 centnarów pię-
knego końskiego**

siana
po 1 tal. 10 sgr. centnar, jest na-
tychmiast do sprzedania. Bliższej
wiadomości udzieli kupiec **Rad-
kiewicz** w Smiglu. (1520)

W Dom. Lechlinie
pod Skokami
stanowi
OGIER
skarogniady 7 stóp mający za
cenę 4 tal. (1523)

W Dominiu
Lechlinie pod
Skokami jest na
sprzedaż **21 sztuk**

opasów
FOLWARK
obejmujący 600 mórg mgd. jest za-
raz lub od 1 lipca rb. do wydzie-
rzawienia. Bliższych wiadomości
można ośobiście w **Durowie**
folwark pod Wągrówcem się
dowiedzieć. (1396)

Dom. Gaj
p. Bytnię
9 wolo
roboczych
4-tetnich i 2 opasy na sprzedaż

Moja w mieście tutejszym
Rynku położoną, w najlepszym
budowl. znajd. się **nieruchom-**
składająca się z wiel. lokalu
wego wraz z przyległymi pomieszk-
kami, obszernego podwórza, 2 sa-
remizy i stajni jako też należą-
tego 3 ogrody warzywne zamien-
powodu przeprowadzenia się pod-
korzystn. warunkami sprzedaż
wydzierżawić. W nieruchomości
prowadzi się z najlepszym zysk-
lat 35 **oberza i szynk**
dalej nie mały handel towarów
wych i handel drzewa porząd-
Takowa leży tuż n. Notecią istnie-
także na każdy zakład fabrycz-
faktujący mogą się dowiedzieć
szczegółów przez właściciela

S. Bernstein
Pakoś.

Dzierżawa w dobrej okolicy
jęcia której 30,000 tal. i dzier-
do objęcia której 10,000 tal. —
dyspozycji, poszukuje się. O
średnie oferty prosi

Naumann Werner
Poszukuje się
posiadłość 312
dobrej ziemi
6850 tal., pożycz
4000 tal. Listy fra-
postlagernd **Mogilno,**
S. 150.
Poszukuje się od 1 kwietnia

osoby
przywzwoitę, którzyby się znali na
stwie i szciu. Adres N. N. poste
Terespol (Ostbahn).
Nauczycielkę, Polkę,
wnie język francuski i niemiecki
zykę wskaze, **ekspedycja. Dr.**
Pozn. pod Nr. 1415.

Des leçons de France
et de **conversation** fran-
donne un Français à des prix mo-
Place Guillaume Nr. 16, II, au
de la cour. (14)

Od dn. 1 kwietnia rb. posz-
nauczyciel
dla chłopca w 8 roku. Tyko
kilkuletniej praktyki uwzględ-
będzie. Zgłoszenia franco. Sta-
kowiec pod Miłosławem
Węsierski.

Nauczyciel domow
poszukuje posady — zaraz albo
kwietnia rb. Zgłosić się pod
K. P. poste restante
z n. a.

Dwóch **subjektów malarz**
znajdzie miejsce w Toruniu na
Mieście Nr. 232.
P. Jurkiewicz,
Ogrodowy

kawaler, dobrze się znający na
zadanie warzywnego i sadzeniu drzew,
dzie miejsce natychmiast lub od 1
w Dom. Chraplewo p. Gostinien.
Rządca gospodar
dobre rekomendowany poszukuje od-
miejsc w Księstwie lub za granicą.
H. K. Grodzisk fr.

Kurs papierów na giełdach berlińskiej i poznańskiej.												
Berlin, 13 marca.												
Niemieckie papiery.												
Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Wrocl. prow. weksl.	4	—	p.	Brzesko-graj.	5	44.80 p.			
dito dito	4	99.20 p.	dito bank budowl.	5	52.50 p.	—	halcyjska Karo. Lud.	5	104.50 p.			
Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Niemiec. bank hyp. w	4	101.20 p.	Meining.	4	68.70 p.	Kol. Rudolf	4	27.90 p.	
Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Meining.	4	101.20 p.	Niem. bank Union.	4	73.50 p.	Marchijsko-poznańska	4	27.90 p.	
Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Stowarzysz. dyskont.	4	170. p.	Gotski bank kredyt.	4	111.50 p.	Górnoszl. kol. lit. A.C.	3 1/2	143.50 p.	
pruskie	3 1/2	96.20 p.	Kwileckiego Sp. bank	5	62. z.	Kwileckiego Sp. bank	5	62. z.	dito	3 1/2	183. p.	
dito	4	102.10 p.	Meinigs. bank kredyt.	4	91. p.	Austr.-franc. kol. pań.	5	572.68-70 p.	Austr. póln. zachodnia	5	293-293 p.	
dito	4	94.60 p.	Austr. bank kredyt.	4	435-33-35 p.	Austr.-niemiecki bank	4	87. o.	dito póln. państw. (Lomb.)	5	254.44-45 p.	
List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	Wschodnio-niem. bank	5	78.50 p.	Wschodnio-niem. bank	5	78.50 p.	Wschodniopruska kol.	4	42.50 p.	
dito dito szlaskie	3 1/2	—	Poznań. bank prowino.	4	109.40 p.	dito dito produk.	5	16. z.	Kol. po praw. brz. Odry	5	111.40 p.	
dito nowe	4	95.50 p.	Pruski bank	4 1/2	152.75 p.	Poznań. bank prowino.	4	109.40 p.	Rumuńska kol.	5	35.70 p.	
Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Prowinoal. stowarz.	5	81.25 p.	Pruski bank	4 1/2	152.75 p.	Szaryjska kol. państw.	4 1/2	110.50 p.	
dito	4	96. p.	dyskont.	5	102.25 p.	Prowinoal. stowarz.	5	81.25 p.	Starogardzko-poznań.	4 1/2	101. p.	
dito II serya	5	105.50 p.	Szląskie stowarz. bank.	4	102.25 p.	Szląskie stowarz. bank.	4	102.25 p.	Warszawsko-bydg.	4	—	
dito nowe	4 1/2	101.80 p.	Akoye przemysłowe.							Warszawsko-wiedeńsk.	5	257.50 p.
Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Berliński kantor drzew.	4	86.70 p.	Berliński kantor drzew.	4	86.70 p.	Berlińsko-póln. z pr. p.	5	18.19 p.	
dito pruskie	4	97. p.	Stowarzysz. immol.	4	91.60 p.	Stowarzysz. immol.	4	91.60 p.	Halla-żur.-gub. z pr. p.	5	41.40 p.	
dito szlaskie	4	97. p.	Dortmund Union (stare)	5	26.60 p.	Dortmund Union (stare)	5	26.60 p.	Marchijsko-pozn. z pr. p.	5	55. p.	
Akoye bankowe.										Zagraniczne papiery.		
Bergsko-maroh. bank	4	77.50 p.	Huty Hoerder	5	71. z.	Huty Hoerder	5	71. z.	Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.	
Berlińska stowarz. bank	5	83.75 p.	dito Laura	5	118.75 p.	dito Laura	5	118.75 p.	dito papier.	4 1/2	65.60 p.	
dito dito kasowo	—	—	dito Lauehammer	5	40.25 p.	dito Lauehammer	5	40.25 p.	dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.	
Berlińska bank lombard	5	—	dito Marienhütte	5	56.75 p.	dito Marienhütte	5	56.75 p.	dito losy z 1858	fr.	360.50 p.	
Wrocław. bank dyskon.	4	86. z.	dito Massener	4	47.25 p.	dito Massener	4	47.25 p.	dito losy z 1860	5	119-119.50 p.	
Niemieckie papiery.										dito losy z 1864	fr.	308.50 p.
Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	dito Redenhütte	5	23. p.	dito Redenhütte	5	23. p.	Rosyjsk. póln. prem. 1864	5	178. p.	
dito dito	4	99.20 p.	Berlin. Passage.	5	30. p.	Berlin. Passage.	5	30. p.	dito dito 1866	5	—	
Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Akoye zakładowe i obligacye kolej							Rosyjsk. póln. obligacye	4	89.70 p.
Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	złazynach.							skarbowe	4	89.90 p.
Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Bergsko-marchijska	4	84.50-86.25 p.	Bergsko-marchijska	4	84.50-86.25 p.	Pols. listy zast. III em.	4	51.40 p.	
pruskie	3 1/2	96.20 p.	Berlińska-gorzelińska	4	67.50 p.	Berlińska-gorzelińska	4	67.50 p.	dito nowe	5	77.90 p.	
dito	4	102.10 p.	dito szosocińska	4	134.90 p.	dito szosocińska	4	134.90 p.	dito likwidacyjn.	4	77.90 p.	
dito	4	94.60 p.	Akoye bankowe.							Ameryk. pożycz. 1862	5	99.10 p.
List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	Berlińska stowarz. bank	4	85	Berlińska stowarz. bank	4	85	Ameryk. pożycz. 1865	5	102.30 p.	
dito dito szlaskie	3 1/2	—	Wrocław. bank dyskon.	4	86. z.	Wrocław. bank dyskon.	4	86. z.				
dito nowe	4	95.50 p.	Niemieckie papiery.									
Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.				
dito	4	96. p.	dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.				
dito II serya	5	105.50 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.				
dito nowe	4 1/2	101.80 p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.				
Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.				
dito pruskie	4	97. p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.				
dito szlaskie	4	97. p.	dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.				
Berlin, 15 marca.												
Niemieckie papiery.												
Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.				
dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.				
Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.				
Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.				
Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.				
pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.				
dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.				
dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.				
List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.				
dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—				
dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.				
Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.				
dito	4	96. p.	dito	4	96. p.	dito	4	96. p.				
dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.				
dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.				
Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.				
dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.				
dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.				
Poznan, 15 marca.												
Niemieckie papiery.												
Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.				
dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.				
Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.				
Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.				
Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.				
pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.				
dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.				
dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.				
List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.				
dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—				
dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.				
Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.				
dito	4	96. p.	dito	4	96. p.	dito	4	96. p.				
dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.				
dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.				
Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.				
dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.				
dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.				
Zagraniczne papiery.												
Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.	Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.	Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.				
dito papier.	4 1/2	65.60 p.	dito papier.	4 1/2	65.60 p.	dito papier.	4 1/2	65.60 p.				
dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.	dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.	dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.				
dito losy z 1858	fr.	360.50 p.	dito losy z 1858	fr.	360.50 p.	dito losy z 1858	fr.	360.50 p.				
dito losy z 1860	5	119-119.50 p.	dito losy z 1860	5	119-119.50 p.	dito losy z 1860	5	119-119.50 p.				
dito losy z 1864	fr.	308.50 p.	dito losy z 1864	fr.	308.50 p.	dito losy z 1864	fr.	308.50 p.				
Rosyjsk. póln. prem. 1864	5	178. p.	Rosyjsk. póln. prem. 1864	5	178. p.	Rosyjsk. póln. prem. 1864	5	178. p.				
dito dito 1866	5	—	dito dito 1866	5	—	dito dito 1866	5	—				
Rosyjsk. póln. obligacye	4	89.70 p.	Rosyjsk. póln. obligacye	4	89.70 p.	Rosyjsk. póln. obligacye	4	89.70 p.				
skarbowe	4	89.90 p.	skarbowe	4	89.90 p.	skarbowe	4	89.90 p.				
Pols. listy zast. III em.	4	51.40 p.	Pols. listy zast. III em.	4	51.40 p.	Pols. listy zast. III em.	4	51.40 p.				
dito nowe	5	77.90 p.	dito nowe	5	77.90 p.	dito nowe	5	77.90 p.				
dito likwidacyjn.	4	77.90 p.	dito likwidacyjn.	4	77.90 p.	dito likwidacyjn.	4	77.90 p.				
Ameryk. pożycz. 1862	5	99.10 p.	Ameryk. pożycz. 1862	5	99.10 p.	Ameryk. pożycz. 1862	5	99.10 p.				
Ameryk. pożycz. 1865	5	102.30 p.	Ameryk. pożycz. 1865	5	102.30 p.	Ameryk. pożycz. 1865	5	102.30 p.				
Akoye bankowe.												
Berl. stowarz. bank.	4	85	Berl. stowarz. bank.	4	85	Berl. stowarz. bank.	4	85				
dito dysk. komand.	5	168	dito dysk. komand.	5	168	dito dysk. komand.	5	168				
Wrocław, 15 marca.												
Niemieckie papiery.												
Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.	Prusk. poz. ukonsolid.	4 1/2	105.70 p.				
dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.	dito dito	4	99.20 p.				
Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.	Oblig. długu państwa	3 1/2	91.25 p.				
Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.	Prem. poz. państwa z 1855	3 1/2	138. p.				
Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.	Listy zast. wschodnio-	3 1/2	87.25 p.				
pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.	pruskie	3 1/2	96.20 p.				
dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.	dito	4	102.10 p.				
dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.	dito	4	94.60 p.				
List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.	List. zast. pozn. (rowe)	4	104.10 p.				
dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—	dito dito szlaskie	3 1/2	—				
dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.	dito nowe	4	95.50 p.				
Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.	Zachodnio-pruskie	3 1/2	86.60 p.				
dito	4	96. p.	dito	4	96. p.	dito	4	96. p.				
dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.	dito II serya	5	105.50 p.				
dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.	dito nowe	4 1/2	101.80 p.				
Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.	Listy rent. poznańskie	4	96.90 p.				
dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.	dito pruskie	4	97. p.				
dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.	dito szlaskie	4	97. p.				
Zagraniczne papiery.												
Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.	Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.	Austr. renta srebr.	4 1/2	69.20-90 p.				
dito papier.	4 1/2	65.60 p.	dito papier.	4 1/2	65.60 p.	dito papier.	4 1/2	65.60 p.				
dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.	dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.	dito losy z 1854.	4 1/2	115. z.				
dito losy z 1858	fr.	360.50 p.	dito losy z 1858	fr.	360.50 p.	dito losy z 1858	fr.	360.50 p.				
dito losy z 1860	5	119-119.50 p.	dito losy z 1860	5	119-119.50 p.	dito losy z 1860	5	119-119.50 p.				
dito losy z 1864	fr.	308.50 p.	dito losy z 1864	fr.	308.50 p.	dito losy z 1864	fr.	308.50 p.				
Rosyjsk. póln. prem. 1864	5	178. p.	Rosyjsk. póln. prem. 1864	5								